

METODOLOŠKO UPUTSTVO
STRUKTURA POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA

78	METODOLOŠKO UPUTSTVO	78

SADRŽAJ

PRAVNI OSNOV	2
METODOLOŠKE OSNOVE.....	2
Cilj i svrha istraživanja	2
Izvještajne jedinice	2
Metod i vrijeme prikupljanja i dostavljanja podataka.....	3
Usklađenost sa međunarodnim preporukama i standardima	3
Povjerljivost i obaveza zaštite individualnih podataka	3
Definicije	4
Instrumenti za sprovođenje istraživanja	6

PRAVNI OSNOV

Istraživanje kojim se prikupljaju podaci o strukturi poljoprivrednih gazdinstava sprovodi se na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl. list Crne Gore”, br. 18/12). Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava predviđeno je Godišnjim Planom zvanične statistike za 2016. godinu (“Sl. list Crne Gore”, br.71/15).

METODOLOŠKE OSNOVE

Cilj i svrha istraživanja

Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava sprovodi se svake desete godine kao popis poljoprivrede dok se u godinama između popisa poljoprivrede sprovodi kao uzoračko istraživanje. Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava u okviru popisa poljoprivrede poslednji put je sprovedeno 2010. godine, a na bazi uzorka prvi put je sprovedeno 2016. godine.

Cilj istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava jeste da se prikupe podaci o:

- Zemljišnom fondu;
- Stočnom fondu;
- Poljoprivrednoj proizvodnji;
- Poljoprivrednoj mehanizaciji i opremi;
- Licima koja obavljaju poljoprivrednu proizvodnju;
- Drugim korisnim aktivnostima vezanim za gazdinstvo.

Svrha Istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava jeste da se dobiju podaci koji će igrati ključnu ulogu u dizajnu, implementaciji, monitoring i evaluaciji Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP).

Izveštajne jedinice

Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava u 2016. godini sprovedeno je na uzorku od 12 000 poljoprivrednih gazdinstava i 2 860 poljoprivrednih gazdinstava dobijenih od Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja u cilju ažuriranja Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava. Dizajn uzorka je prost slučajan stratifikovani. Broj jedinica po stratumu je alociran korišćenjem optimalne alokacije. Stratifikacija je urađena prema vrijednosti SO koeficijenta.

Izveštajne jedinice čine porodična poljoprivredna gazdinstva i poslovni subjekti.

- Porodična poljoprivredna gazdinstva izabrana su slučajnim uzorkom iz statističkog okvira tj. iz statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava;
- Poslovni subjekti, odnosno pravna i fizička lica su lica koja obavljaju poljoprivrednu djelatnost.

Metod i vrijeme prikupljanja i dostavljanja podataka

Prikupljanje podataka za porodična poljoprivredna gazdinstva vrši se anketom. Anketiranje poljoprivrednih gazdinstava vrše ovlašćeni anketari na osnovu dodijeljenog spiska izabranih gazdinstava, metodom intervjua. Anketiranje gazdinstava vršilo se u periodu od 01.11.2016. godine do 30.11.2016. godine. Popunjene anketne obrasce anketari dostavljaju Zavodu za statistiku najkasnije do 05.12.2016. godine. Podaci za poslovne subjekte prikupljaju se izvještajnom metodom i poštom se dostavljaju Zavodu za statistiku.

Usklađenost sa međunarodnim preporukama i standardima

Istrumenti za sprovođenje Istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava u skladu su sa regulativom 1166/2008 Evropskog parlamenta i savjeta od 19.11.2008. godine, koja se odnosi na istraživanje o strukturi gazdinstava i istraživanje o poljoprivrednim proizvodnim metodama i sa Priručnikom o primjeni definicija za Istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava. Takođe, korišćene su i: regulativa 715/2014 od 26.06.2014. godine, kojom se mijenja Prilog III regulative 1166/2008, regulativa 2015/1391 od 13.08.2015. godine, kojom se dopunjuje regulativa 1200/2009 o primjeni regulative 1166/2008.

Povjerljivost i obaveza zaštite individualnih podataka

Povjerljivost podataka prikupljenih u istraživanju garantovana je Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (Službeni List Crne Gore 18/12), članovi 53, 54, 55, 56 i 57.

Definicije

Porodično poljoprivredno gazdinstvo predstavlja jedinstvenu tehničko-ekonomsku jedinicu sa jedinstvenom upravom, koja proizvodi poljoprivredne proizvode.

Poljoprivredna proizvodnja predstavlja uzgoj usjeva (žitarica, krompira, mahunarki za suvo zrno, duvana, krmnog bilja, povrća, cvijeća, ukrasnog bilja, sjemena, sadnog materijala, voća, vinove loze i gljiva); uzgoj stoke, živine i ostalih životinja (goveda, svinja, ovaca, koza, konja, magaraca, mazgi, mula, živine, pčela, zečeva itd.), preradu sopstvenog grožđa u vino i sopstvenih maslina u ulje.

Zemljišni fond predstavlja ukupnu poljoprivrednu površinu koja se po kategoriji korišćenja dijeli na: poljoprivredno zemljište na okućnici, oranici, vinograde, voćnjake, rasadnike, livade i pašnjake.

Oranice su površine zemljišta koje se redovno obrađuju i usjevi se siju/sade prema određenom redosledu (plodored). Na oranicama se gaje žita, industrijsko bilje, krompir, krmno bilje, povrtarsko bilje, cvijeće i sjeme i rasad.

Okućnice i/ili bašte su površine na kojima se gaje biljne kulture (različite vrste povrća, krompir, voće i vinova loza) namijenjene za ishranu članova gazdinstva i uglavnom nijesu namijenjeni za prodaju. Samo povremeni višak proizvoda sa ovih površina prodaje se izvan gazdinstva.

Plantažni voćnjaci su površine pod voćnim stablima sa određenim razmakom između redova i u redu. U njima se može vršiti mehanizovana obrada i po pravilu se sprovode ostale agrotehničke mjere.

Ekstenzivni voćnjaci su poluintenzivni ili ekstenzivni voćni zasadi namijenjeni uglavnom za sopstvenu potrošnju. Uključena su stabla koja se nalaze u dvorištima, na okućnicama, međama, uz puteve idr, kao i stabla različitih voćnih vrsta. Površina ekstenzivnih voćnjaka upisuje se samo ako površina nije upisana kao livada i u slučaju ako je ekonomska vrijednost voćnjaka veća.

Vinogradi su zasadi vinove loze namijenjeni za proizvodnju grožđa.

Plantažni vinogradi – površine pod vinovom lozom sa određenim razmakom između čokota, u kojima se može vršiti mehanizovana obrada i po pravilu sprovode se ostale agrotehničke mjere.

Rasadnici su površine zemljišta na kojima se uzgajaju mlade drvenaste biljke namijenjene za kasnije presađivanje, a obuhvataju: voćne sadnice, sadnice vinove loze, ukrasnog bilja i šumskog drveća.

Livade – zemljište koje se trajno (pet ili više godina) koristi za rast zelene stočne hrane i nije uključeno u plodored.

Pašnjaci – zemljište koje se koristi za ispašu stoke.

Ukupno raspoloživo zemljište predstavlja zbir površina ukupnog korišćenog poljoprivrednog zemljišta, drugog neobrađenog poljoprivrednog zemljišta, poljoprivrednog neobrađenog zemljišta u zarastanju, šumskog zemljišta i neplodnog zemljišta.

Stočni fond predstavlja broj stoke po vrstama i kategorijama.

Radna snaga koja učestvuje u poljoprivrednoj proizvodnji predstavlja sva lica koja su stalno ili povremeno angažovana na poslovima poljoprivredne proizvodnje, a mogu biti članovi domaćinstva ili ne.

Rad na gazdinstvu

Pod radom na gazdinstvu se podrazumijeva svaki rad na posmatranom gazdinstvu uključujući:

- organizaciju i menadžment (kupovina, prodaja, računovodstvo i dr.);
- rad na polju (oranje, sakupljanje sijena, žetva itd);
- gajenje životinja (priprema, distribucija hrane, muža, briga o životinjama);
- poslovi održavanja (zgrada, mašina, instalacija itd);
- sopstveni transport – obavljen od strane radne snage gazdinstva za potrebe gazdinstva;
- sve neodvojive nepoljoprivredne sekundarne aktivnosti (proizvodnja vina i maslinovog ulja iz vlastitog grožđa i maslina).

Rad na gazdinstvu ne uključuje:

- rad za potrebe domaćinstva (kućni poslovi) nosioca gazdinstva ili članova njegove porodice;
- rad u šumi, poslovi u lovu, ribarstvu ili uzgajanju ribe bez obzira da li se obavljaju na gazdinstvu ili ne (ukoliko se ovi poslovi ne mogu izmjeriti posebno, uključuju se u rad na gazdinstvu);
- odvojive (posebne) nepoljoprivredne sekundarne aktivnosti npr. obrada poljoprivrednih proizvoda na gazdinstvu (sirenje, prerada voća i sl.);
- sve nepoljoprivredne aktivnosti (šumarstvo, ribarstvo itd.) i neke druge korisne (profitabilne) aktivnosti sprovedene od strane nosioca ili radne snage gazdinstva.

Nosilac gazdinstva je lice u čije ime i za čiji račun se vodi gazdinstvo i koje je pravno i ekonomski odgovorno za gazdinstvo, odnosno lice koje snosi ekonomske rizike gazdinstva.

Ostali članovi gazdinstva koji rade na gazdinstvu su članovi porodice nosioca gazdinstva (uključujući suprugu) koji obavljaju rad na gazdinstvu ali ne moraju živjeti na njemu.

Ostali stalno zaposleni (nesrodnici) predstavljaju sve osobe koje obavljaju poslove na gazdinstvu i koje primaju bilo koji oblik nadoknade (plata, dnevnica - najam, ili drugi oblik isplate) od strane poljoprivrednog gazdinstva, a koji nijesu nosilac gazdinstva ili članovi njegove porodice.

Instrumenti za sprovođenje istraživanja

Za prikupljanje podataka koriste se:

- Spisak izabranih gazdinstava;
- Pomoćni spisak;
- Obrazac PO SPG;
- Metodološko uputstvo za porodična poljoprivredna gazdinstva;
- Uputstvo za pripremu, organizaciju i sprovođenje istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava;
- Ovlašćenje za anketare (obrazac pom. PO SPG 2);
- Obavještenje o dolasku anketara (obrazac pom. PO SPG 6).

Izdaje i štampa Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT)
81000 Podgorica, IV Proleterske br.2, telefon (+382)20 230-811; telefaks (+382)20 230-814

Saopštenje pripremio:

Odsjek statistike poljoprivrede i ribarstva

e-mail: contact@monstat.org